

Bedesten

M. Latif Salihoğlu

Karabekir'in günlük notları

GÜNÜN TARİHİ: 26 OCAK 1948

İstiklâl Harbi'nin cesur kumandanı Kâzım Karabekir Paşa, Meclis Başkanlığı görevini sürdürmekte iken, 26 Ocak 1948'de Ankara'da vefat etti. Ölüm sebebi, âni kalp krizi.

Karabekir'den boşalan Meclis Başkanlığına ise, selefiyle benzer vasıflar taşıyan Ali Fuat Cebesoy getirildi.

Bu iki kumandanın ortak bir kaderi şudur: 1923'ten sonra Mustafa Kemal ve İsmet Paşa ile araları açıldı ve bir daha yıldızları barışmadı. Bu iki komutan, 1926'da kumpas İzmir Suikastı sebebiyle sevk edildikleri İstiklâl Mahkemesi'nde idam edilmekten de kıl payı kurtulmuşlardı.

M. Kemal'in ancak ölümünden sonra tekrar siyasete ve Ankara'ya gelebilen Karabekir, 1939 seçimlerinde milletvekili olarak 15 yıl sonra tekrar Meclis'te görev aldı.

Günün tarihi dolayısıyla ve özellikle Karabekir Paşa'nın vefat yıl dönümü vesilesiyle, onun büyük bir dikkat ve ihtimamla tuttuğu günlük notlarından bazı iktibaslarla bulunmak istiyoruz.

Mezarı Ankara'daki Devlet Mezarlığı'nda olan Karabekir'in, Yapı-Kredi Yayınları arasında iki büyük cilt halinde basılan günlük notlarının bir kısmı aşağıdaki gibidir.

*

13 Nisan 1919: Sabahleyin Boğaz'dan çıktık. Hava rüzgârlı ve bulutlu. Büyükdere'de İngiliz bayrağı çırpınıyor.

17 Nisan 1919: Samsun'a vardık. Hafif bir rüzgâr. ...Samsun'da bir Hint (sömürge) bölüğü, limanda bir İngiliz torpido ve muhribi var. Rumlar kırk-ellişer kişilik çete halinde fenalık yapıyorlarmış.

19 Nisan 1919: Trabzon. Sabahtan evvel sakit ve lâtif bir havada Trabzon'a vardık. Yeni vali Galip Beyle görüştük. Trabzon Muhafaza-ı Hukuk Cemiyeti'nde dedim ki: "...Bugün iş Mehmet'in süngüsünün ucundadır. Ben ve ordum bu uğurda öleceğiz ve kuvvetle milletin hakkını alacağız. İstanbul'daki İtilâf donanması bugün bostanlardaki korkuluk gibidir. Ermenileri ise, bir hamlede ezmek hiçtir." Bu fikrim belediye reisine ve bazılarına hüsn-i tesir etti ve bu esasta çalışmalarına başladılar.

21 Mayıs 1919: Mustafa Kemal'den ilk şifre: Neden Samsun'a çıkmış? Neden Samsun'da vakit geçiriyor? "Memuriyeti kabul ettim" diyor. Neden daha evvel etmedi? Bu memuriyet nedir? Padişah ve Ferit Paşa'nın birer nefer gibi hizmet edeceğimiz diye gazetelerde beyannameleri vardı. Kemal Paşa'yı mukavemet için mi gönderdiler. "Fahri Yaver-i Padişahi" dediğine nazaran, Padişah tarafından bir vazifedar mı idi?

10 Temmuz 1919: Mustafa Kemal Paşa'nın Erzurum Kongresi'ne alınıp alınmaması münakaşası ve benim reyim ile alınmasının kabulü.

23 Temmuz 1919: Erzurum Kongresi'nin resmî küşadı. Kemal Paşa üniforma ve kordonuyla giriyor, kürsüye çıkıyor. Gümüşhane murahhası (delegesi) Zeki Bey "Paşal! Evvelâ üniformayı ve kordonunu at, ondan sonra kürsüye gel! Millî kuvvet, askerî tahküm şekline girmesin" diyor.

19 Ekim 1922: M. Kemal'e, (Lozan'daki) Sulh Konferansı'na Saltanatı lağv ve Hilâfeti Âl-i Osman'da bırakmak sûretiyle ve Türk milliyetçiliğiyle gitmekliğimizin faydalarını anlattım.

M. Kemal "Sulh heyetimize baş murahhas (delege) olarak seni gönderemem. Çünkü, sen kafanla hareket edersin. İsmet Paşa'yı göndereceğim. Çünkü, o sözümünden çıkmaz" dedi.

8 Aralık 1923: İsmet'in İstiklâl Mahkemeleri ile işe başlamasına esef ettim.

18 Aralık 1923: İstiklâl Mahkemeleri'nin ve şahısların fena tesir ettiğini, eğer hüsn-i iade edilmezlerle eski hafiyelik devrinin başlayacağını söyledim.

14 Ocak 1923: Muhaliflerden Ali Şükrü Ankara'ya makine getirmiş, Tan gazetesi çıkaracakmış. Gazi yanımda Cevat Abbas'a dedi: "Muhalifler matbaa yapıyor da siz hâlâ uyuyorsunuz. Yakmalı, yıkmalı!" Dedim: "Paşam bu tarzda mukabele doğru mudur?"

1 Ağustos 1926: Mesele, İstiklâl Mahkemeleri'nin terörüdür. Yarın kimin tevkif edileceği meçhul... Gözyaşı, elemli dövünmeler, kalplerin kanaması... Ömrümüz terörle mi geçecektir? Cumhuriyet, her dimağda munis, cazip, feyiz-nâk bir kelime olmalıdır. Yoksa dehşet, korkunç, hürriyet-i şahsiyeyi tehlikeye kor, bir umacı gibi yeni neslin zihniyetine nakş olunmamalıdır.